

FIGUERAS

APLEC DE LA SARDANA

31 mayo 1962

PRINCIPAL DE FIGUERAS • MONTGRINS
COSTA BRAVA • PRINCIPAL DE LA BISBAL

0385-57660

I APLEC DE LA SARDANA

FIGUERAS

31 DE MAYO DE 1962

COMISIÓ N ORGANIZADORA

PRESIDENTE

D. LUIS ROQUET SALELLAS

VICE-PRESIDENTE 1.º

D. FRANCISCO BURGAS MATAS

VICE-PRESIDENTE 2.º

D. MARIO DIAZ LLOBET

SECRETARIO

D. JUAN BATLLE COROMINAS

VICE-SECRETARIO

D. MELCHOR COMAS FERRAGUT

TESORERO

D. PEDRO BATLLE ROCA

CONTADOR

D. FERNANDO ARBUSÁ COSTA

VOCALES

D.ª EMILIA PLÁ ESPARRAGUERA

D. JUAN ROST BOSCH

D. PEDRO PUJOLÁ GATIELLAS

D. JUAN JUANOLA PARROT

D. SILVESTRE OLIVERAS FERRÉS

ASESORAMIENTO

**Agrupación Sardanística del
Casino Menestral Figuerense**

Salutación

Figueras, corazón palpitante de este esplendoroso Ampurdán, que ama y sabe conservar sus virtudes y tradiciones, se apresta a rendir culto a nuestra bella danza, por la cual enseña al mundo el tesoro artístico y musical de este pueblo que, en rítmica y técnica populares, «estima i avança donant-se les mans».

Esta ciudad, con su proverbial generosidad y nobleza de ánimo, no puede por menos de sentirse honrada al acoger con fraternal abrazo a los entusiastas y simpatizantes sardanistas venidos de todas partes a este «Aplec», que será el exponente de estos sentimientos que adornan al pueblo ampurdanés.

Al daros la bienvenida, quisiéramos que esta jornada sardanística fuese para todos motivo de grato recuerdo y dejará hondo deseo de renovar para el próximo «Aplec» los entrañables lazos de hermandad que nuestra danza simboliza, haciendo realidad la cita «ja hi tornaran de parella en parella...»

Este ha sido nuestro afán y es nuestro objetivo. Si lo conseguimos consideraremos premiada nuestra modesta labor.

LA COMISIÓN

Dues raons

En el transcurs d'aquest Aplec s'oferirà homenatge a Pep Ventura i a Lluís Albert i Rivas.

D'en Pep Ventura, bé prou se n'ha ben escrit i parlat, i no som nosaltres qui precisament vingui a descobrir la seva prodigiosa personalitat i la seva obra vitalitzadora de la nostra dansa.

Però això no vol pas dir que no se'n pugui seguir parlat, ni que s'hagin esgotat les raons que obliguin a reconèixer-lo com a l'home extraordinari i providencial que sapigué captar l'ànima de la nostra terra, inspirant-se en la seva música popular, que no és altra que remembrança del remor de la marinada, dels misteriosos mormulls de les bosquíes i l'alegroi xarroteig dels ocells.

Si avui dia arreu del món es coneix la nostra sardana i es parla del nostre Empordà, a n'en Pep Ventura se li deu aquest honor.

Tan sols per això, cal que on se vulga que es parli de sardanes o se n'hi toquin, sigui invocat i recordat.

Perquè així ho creiem, se li tributa avui homenatge; modest, comparat amb el què se li deu, però que almenys la seva memòria ens acompanyarà en aquest Aplec que tenim ventura de gaudir, gràcies a la seva obra.

Un altre homenatge també tributem avui, al jove compositor en Lluís Albert i Rivas.

Encara que per atzar no ha nascut a l'Empordà, pot dir-se que és empordanès de soca a rel, per la seva ascendència, primer (no cal oblidar que és nebot de Caterina Albert, més coneguda encara per «Victor Català»), i després per la seva obra, tant musical com literària.

Els seus sentiments empordanesos i el seu amor a tot el que respira l'aire de la nostra terra són tan profons en ell, que ja de jovenet començà els seus estudis amb l'exclusiva il·lusió de poder compondre sardanes.

Una vegada obtingut el domini complet de la tècnica de la composició, es lliurà a escriure belles melodies, inspirades totes elles amb motius empordanesos. Recordem entre les moltes sardanes que té escrites, «Canigonenca», «Cançó marinera», «Mar calma», «Catalunya et plora», «Et recordem» i tantes altres quins noms ens recorden ambients i tradicions de casa nostra.

Molt conegut en els centres folklòrics de Catalunya, bona part de la seva activitat l'ha consagrada a la sardana; com a compositor i també com a executant.

En fi, tota la seva obra musical l'ha encaminada a incorporar les essències del nostre ric folklore, sobressortint «Concert de la Costa Brava» i «Rapsòdia Empordanesa», nùms 1 i 2; aquesta estrenada darrerament per l'Orquestra Municipal de Barcelona, el dia 18 de març d'enguany en el Palau de la Música Catalana.

Paral·lelament a la seva personalitat com a compositor, cal tenir-lo en compte també com a crític i ardit paladí de la sardana. És autor de nombrosos articles sardanístics apareguts en diverses publicacions, entre els que cal destacar el referent a la implantació del to normal a la Coblà. I també els que s'han referit al bon dansar; essent d'aquests el més important, el llibre titulat «Contra la falsa sardana», perquè en ell ha estudiat els falsos orígens de la nova modalitat, i ofereix una sèrie d'arguments sòlits i indiscutibles per tal de retornar a la dansa la seva veritable i tradicional puresa.

Per tota la seva obra desenvolupada en pro de la nostra dansa i del manteniment de les seves virtuts empordaneses, és pel què creiem complir un deure oferint-li homenatge en aquesta diada.

Aquestes són les dues raons per les quals avui tributem fervorós homenatge, al prodigiós geni creador de Pep Ventura, i a l'inspirat compositor Lluís Albert.

LA COMISSIÓ

Amics figuerencs i compatricis empordanesos

Pecaria de falsa modèstia, que és la forma més antipàtica de la vanitat, si no us diguéis amb la nostra proverbial franquesa que l'acte d'homenatge que em feu en aquest primer Aplec de la Sardana a Figueres, omple d'íntima joia i llegítim orgull el meu cor d'empordanès.

Quan portat de la meva dèria de remenar papers vells per furgar en el passat de la comarca, ja fa anys em vingué a les mans un número extraordinari del desaparegut periòdic figuerenc «Empordà Federal», publicat amb motiu de l'homenatge que a iniciativa de l'Orfeó «Germanor Empordanesa» es tributà al compositor Enric Morera l'any 1921, poc podia sospitar que quaranta anys més tard, quan Figueres es proposa establir un pont amb la seva gloriosa tradició sardanista, se'm fes a mi també objecte d'una distinció semblant.

Sabedor d'aquests antecedents i fervent admirador de l'il·lustre autor de «L'Empordà» —compositor al qual vaig dedicar la meva sardana «Recordant en Morera»—, confesso que en aquests moments sofriria un inevitable complex d'inferioritat si no pesessin en la qüestió altres factors que els meus mèrits musicals.

En efecte, si vaig acceptar agraït el vostre homenatge, va ésser per considerar que, més que com a compositor, me'l feu per les proves que he donat del meu amor envers l'Empordà i la sardana, coses en les quals no hi cap pas la modèstia.

Si la meva actuació d'articulista en defensa de l'Empordà i de la nostra tradició sardanista mereix en realitat d'ésser tinguda en compte per vosaltres, el millor premi que certament em podíeu otorgar ha estat aquest tàcit reconeixement del meu empordanisme, condició que m'he tingut de guanyar a pols, per haver-se donat la circumstància de que per una ironia del destí, jo no vaig venir al món a L'Escala, com els meus germans grans vila paterna d'on em considero i se'm considera fill—, sinó a Barcelona. És curiós de constatar que des d'en Pep Ventura fins a en

Pere Coromines, passant per l'autor d'un del primers tractats sardanístics, són molts els empordanesos de sang i de fets que no veieren la llum a l'Empordà.

A més, fins i tot potser m'atreviria a dir que els empordanesos que per les nostres ocupacions residim habitualment fora de l'Empordà, n'estem més enamorats, d'una manera semblant com passa amb l'aimada llunyana, de la qual la distància n'augmenta les qualitats i en difumina els defectes.

Així per exemple, fins l'enutjadora tramuntana, quan vinc a l'hivern, actua en els meus pulmons avesats a l'enrarit aire de la ciutat, com de tònic vital, que m'encomana una arrauxada embriaguesa.

En el lema «Fe, Pàtria i Amor» que des del temps trobadoresc constitueix la guspira que arbora en l'ànima de l'artista l'abrandament creador, per mi el segon lloc l'ocupa l'Empordà, ja que és a través d'ell com jo em sento més entranyablement aferrat a la nostra terra i més vinculat per extensió al concepte de Pàtria. No en va ens deia en Maragall que «hi ha més virtut germinadora concentrada en l'espiga que en la garba i encara molta més en el gra que en l'espiga».

En aquest sentit, la llista de títols, des de la meva primera sardana «Records d'estiu» fins a les «Rapsòdies Empordaneses» és ben significativa: «Himne a l'Empordà», «Golf de Roses», «Garbinada», «Cançó marinera», «Mar calma», «Mirant les onades», «Vele i gavines», «Concert de la Costa Brava»...

Si baix diferents aspectes he consagrat bona part de les meves activitats al cap de la sardana, ha estat precisament com a lògica conseqüència del meu amor envers l'Empordà, del qual la sardana n'ha esdevingut símbol representatiu per antonomàsia entre totes les comarques catalanes germanes.

En quant a en Pep Ventura, he cregut que l'aportació amb que jo podia contribuir a la seva memòria d'una manera més efectiva i trascendent, que englobés a l'ensems el meu triple aspecte d'empordanès aïmant de la tradició, historiador de la sardana i compositor, era arreglant i donant a conèixer una de les seves sardanes inèdites que ha dormit fins ara el son de l'oblit: Aquesta és la meva ofrena a Pep Ventura.

I ara, en penyora de continuïtat i com una anella més en la cadena de generacions que han anat perpetuant l'esperit de la nostra terra, recullo les paraules que l'any 1921 pronuncià Enric Morera davant la tomba de l'Avi Pep, repetint:

«Dorm en pau Pep Ventura, que jo seguiré coratjós treballant amb la mateixa fe com fins ara, tot enrobustint la teva obra, perquè com el teu nom aquesta no mori mai.»

LLUIS ALBERT

MOTOS
CAULA

A LA VANGUARDIA DEL MOTORISMO

Y AL SERVICIO DE

Rieju

Rieju

La marca de la Comarca

Divagaciones sobre la sardana

De la sardana casi no podemos decir nada nuevo. Se ha hablado de ella —y se ha escrito— presentándola elogiosamente como danza característica y como símbolo de la unión de un pueblo que sabe enlazar, con rítmica elegancia —sobria, a veces; otras, exuberante—, las manos para el trabajo y el espíritu para la amistad. Sin duda, es la expresión más completa del alma catalana. Llena de contrastes, pero siempre fiel a su fondo arraigado en la más profunda simplicidad. (Esta simplicidad humilde y tierna que amasa, en un mismo compás con calor de abrazo, edades y clases.)

Ante el «I Aplec de la Sardana» se impone un poco de examen para revalorizarla. Una pregunta: ¿Sigue siendo la sardana la danza de todo un pueblo o bien ha pasado a ser la danza de una minoría de este pueblo que le dio el ser y el impulso para desarrollarse? Muchas veces da la impresión de que se considera la sardana como una de tantas actividades folklóricas, reservadas a grupos reducidos. Ciertamente, para muchos nuestra danza representativa ha pasado en un plano de indiferencia alarmante. Otra pregunta: ¿Es que la sardana ha perdido su esencia, o es que nosotros hemos perdido el sentido de pueblo? (Y cuando digo «pueblo» me refiero al espíritu que informa a un conjunto de hombres y mujeres que ocupan un lugar geográfico concreto, con un historial propio y con un ideal común.)

Las dos preguntas tienen intención. Al menos, la que el autor ha querido darlas. Hemos visto cambios en el baile de la sardana. Accidentales, es verdad; pero desorientadores. Y hemos sido testigos de largas polémicas sobre la manera cómo deben ser bailadas. (Creo que la última palabra —la definitiva— sobre este asunto, debe darla Figueras, en representación del Ampurdán, ya que la cuna de la sardana es absolutamente ampurdanesa.) Lo más triste que hemos observado: a nuestra juventud no le gusta la sardana. Nuestra juventud ha recibido una herencia, pero no ha penetrado la espiritualidad de la misma.

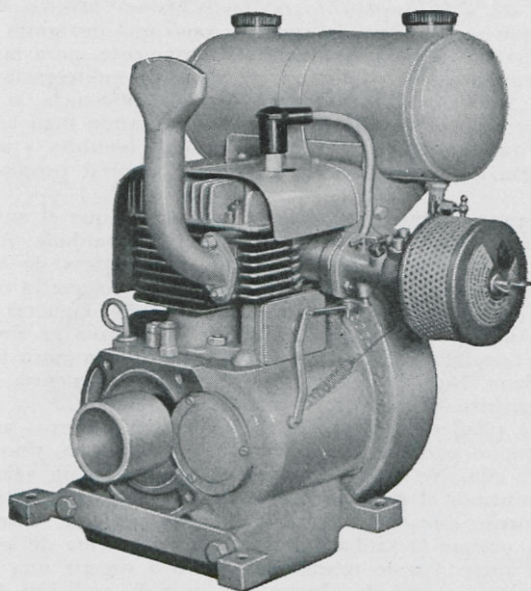
Los «aplec» tienden —tal vez esta es su razón de ser— a revalorizar la sardana, pero no partiendo de la sardana en sí misma, sino de nuestra actitud frente a ella. No basta decir que la sardana es un valor. Es necesario que examinemos el esfuerzo que hemos puesto para descubrir dónde radica precisamente este valor. Como danza, es perfecta. Como símbolo, exacto. Y esto, porque la sardana responde a una forma de ser, de vivir, de sentir y de amar. Por lo mismo me atrevo a sugerir una idea: ¿por qué en los «aplec» a más de ofrecer una nutrida audición de sardanas, no se organizan unas conferencias ilustrativas sobre, por ejemplo, la significación de las mismas?

Siento no citar a Maragall en estas divagaciones. No obstante, puedo asegurar que en cada línea de este escrito flota su presencia. Fue el hombre que supo comprimir mejor, en versos inmortales, el valor trascendente —por espiritual— de la sardana. Dios quiera que el «I Aplec de la Sardana» de Figueras, nos lleve a un más íntimo conocimiento de nuestra danza representativa.

MANUEL PONT
Director de Radio Popular

MOTORES

FITA

FIGUERAS

Els orígens de la sardana

A la sardana se li han atribuït orígens diversos, ja una procedència llegendària que es remonta a l'edat de pedra, o bé un origen grec, sense altre fonament que un passatge de la Ilíada, en que Homer parla d'una dansa ballada en forma de roda, per nois i noies agafats de les mans. De dances ballades com la sardana n'existeixen arreu d'Europa, a la Bretanya, a la Bòsnia, a Alemanya...

No creiem necessari buscar un origen exòtic ni un origen tan primitiu a la nostra dansa. L'Empordà, precisament, és un poble essencialment creador; millor dit, l'Empordà és fonamentalment l'únic poble creador d'Europa. És a les nostres comarques empordaneses-rosselloneses on ha nascut tota la cultura occidental. Nosaltres hem demostrat com l'art romànic-gòtic en el seu aspecte arquitectònic ha nascut a l'Empordà i que foren els nostres avantpassats els qui, gràcies al seu fervor religiós, s'inspiraren per a crear el nostre temple romànic i a seguit la seva variant gòtica. És en fecte a l'Empordà i Rosselló on avançant-se dos segles a la resta de Catalunya (700-900), es construeixen les primeres esglésies romàniques, i és a Catalunya on fins l'any 1050 es construeix exclusivament en el nou estil, mentre a la resta d'Europa continua construint-se en els estils bàrbars (carolingi i visigot).

És a l'Empordà i Rosselló on per primera vegada s'illumina els murs d'aquestes esglésies amb les primeres pintures romàniques i per aquesta causa les pintures murals i sobre taula de Catalunya depassen en nombre i qualitat a totes les pintures romàniques juntes de la resta del món occidental.

Per ésser l'Empordà el germen creador de la cultura occidental, també en l'ordre musical s'avança als demés pobles d'Europa, i la lírica neix a l'Empordà i seran els nostres trovadors, que acompanyaran a Ràmon Be-

renguer III al seu casament amb Dolça de Provença, els que introduiran la lírica empordanesa a les regions d'Occitània i serà aquest moviment musical que progressarà cap al nord de França amb els «trouveurs» i avançarà més tard per terres d'Alemanya amb el «Meistersingers», i per aquesta raó les arrels de tota la música occidental les hem d'anar a buscar en el nostre Empordà.

Doncs bé, si Catalunya ha estat el centre creador de la lírica occidental, si les nostres dances populars i el nostre cançoner, que a la fi de comptes no és altra cosa que les restes que han quedat en la memòria del poble, de les melodies creades pels nostres trovadors, són el tresor musical més selecte i més nodrit de l'Europa occidental, perquè a la sardana li hem d'atribuir un origen exòtic?

Seria absurd que després d'haver tingut la primacia a Europa en tots els aspectes de l'activitat humana, precisament la sardana, la nostra dansa empordanesa i avui dansa nacional, resultés una dansa que l'haguessin copiada d'uns països llunyans

Nosaltres demanem als nostres investigadors que enfoquin les recerques dels orígens de la nostra dansa, no en el llunyà món de la cultura grega, ni en les profunditats insondables de la prehistòria, sinó en els moments en què la força creadora d'Europa es trobava concentrada a l'Empordà, i afinant més encara els hi pregaríem que dirigeixin les seves investigacions en els primers segles del nostre mileni, en els moments en què les nostres masses autòctones, alliberades del poder feudal, s'organitzaven en gremis i corporacions i entraven tots en el govern de les nostres ciutats, en aquells moments de llibertat i de germanor, en què agafades de les mans les nostres classes socials portaven a cap l'avenç cap al moment més brillant de la nostra història.

ALEXANDRE DEULOFEU

La nostra sardana

Hi ha dos noms en el vocabulari empordanès que acaben amb les mateixes lletres:

LA SARDANA I LA TRAMUNTANA

La primera ens porta l'alegria a les nostres festes majors; aquelles festes dels carrers de Figueres i fins de les Fires de Santa Creu. Aquelles places dels nostres pobles no sentirien la festa si les sardanes no hi portessin amb la seva música l'alegria o altres sentiments que surten de l'ànima i que es manifesten d'una manera tan espontània, amb salts i els repunteigs seguits al compàs d'una música; d'una música popular que se sent com una font d'alegria del més endins dels nostres cors.

En els llargs d'una sardana, la joventut salta i s'anima, i aquelles tendres cares somrients reflexen llur goig que surt i es manifesta d'una manera espontània.

Amb la llegenda del Pastor i la Sirena de la inspirada sardana «L'Emnosaltres mateixos ens en donem compte, les sardanes són insubstituïbles en les nostres festes majors.

Recordo unes estrofes de quan era petit, que deien:

*Catalans, donem-nos les mans
i ballem dolça sardana
que la sardana és la dansa d'amor
que ens unirà sempre.*

I, en efecte, no hi ha res com la sardana amb les mans ajuntades amb les de la parella, per fer sentir al so d'una música popular, els sentiments de la gent del nostre país.

Amb la llegenda del Pastor i la Sirena de la inspirada sardana «L'Empordà», s'uneixen els sentiments de les gents de la costa amb el de la muntanya.

*Dins de la muntanya n'hi ha un pastor.
Vora de la mar n'hi ha una Sirena...*

Amb l'«Arri Moreu» que tan bé vaig sentir cantar mantes vegades pel Coro de la Erato, és l'exaltació del pastor de la muntanya i dels seus ramats. Les primeres estrofes diuen;

*Ribera avall van dotze ovelles,
i les parelles de bons moixins...*
.....

Qui recordi la representació del gran poema de mossèn Jacint Verdaguer, «Canigó», sota una magnífica decoració d'aquestes muntanyes que tan bé veiem des de Figueres, segurament recordarà l'escena de la sardana que ballaren els pastors, que començava:

*Muntanyes del Canigó
fresques són i regalades,
més ara que ve l'estiu,
que les aigües són gelades*

La música era del mestre Pahissa, qui dirigia l'orquestra, i l'efecte, amb el sol de posta que il·luminava de ple l'escena, era d'un efecte meravellós.

És llàstima que no s'hagi utilitzat mai més la plaça de braus per fer alguna d'aquestes representacions que en dies de bon temps resulten tan ben ambientades.

La inspirada música de les sardanes d'en Pep Ventura varen fer la gran obra de donar amb la de les Cobles, el que faltava en aquelles sardanes primitives de flaviol, tamborí i cornamusa.

Pep Ventura, amb l'adopció de la tenora, donà una nova vida a les sardanes. Va ésser una injecció que els hi feia falta.

Després tot ha vingut rodat. Hi ha hagut sardanes sentimentals, com «Per tu ploro», tan sublimes i tan inspirades en aquells versos que fan l'efecte d'una despedida cap a l'eternitat:

*Adéu rosa d'abril,
adeu rosa encarnada.
Demà, lluny del teu roser
de sentiment em moriré.*

Un altre exemple és «El pardal», que començava:

*El pardal quan s'acolxava
feia remor,
per veure si ho sentiria
lo seu amor...*

Altres expressen sentiments més profunds i de més envergadura, i al tres expressen sentiments religiosos:

*Bon Jesús, quan vàreu néixer
portàveu corona d'or
i ara la porteu d'espines
per nosaltres pecadors (1).*

I com la sardana que ballaven els capellans i escolans en el presviteri a la Missa del Gall, per celebrar el naixement de Jesús.

Una altra classe de sardanes, les ballaven els segadors sobre els rostolls després d'haver lligat la darrera garba, en celebració d'haver-se acabat una feina, que llavors era pesada; abans, quan les màquines no existien.

La sardana de la «Tota» era una altra modalitat popular i es ballava el dimarts de Carnaval, a darrera hora, per despedir-se del Carnestoltes i anunciar l'entrada de la Quaresma.

Era una barreja de moments tristos i alegres:

*Ai, ai de mi, que el pobre carnestoltes
se'n va a morir...*

que es canviaven sobtadament amb uns altres d'alegria quan deien:

*Balla la «Tota», balla la «Tota».
Avui tot i demà gota.*

Era una evocació gràfica i sentida de la mort d'en Carnestoltes i de l'entrada de la Quaresma.

A l'Empordà hem tingut molts bons mestres autors d'inspirades sardanes de tipo popular i altres com les d'en Garreta de Sant Feliu de Guíxols, que són unes sardanes d'inspirada música clàssica, que alguns en diuen «sardanes de concert».

En totes les manifestacions dels sentiments del nostre poble, sempre es pot escriure una sardana apta per expressar-los.

De l'altre nom que cito al principi, de la Tramuntana, he de dir que també és una cosa empordanesa, que abans l'anaven a buscar fins amb processons, perquè els hi matés els mosquits que portaven febres i altres malúries al país.

EDUARD RODEJA

Coca-Cola

refresca
mejor

Un abrazo de amistad entre los ampurdaneses, al compás de la sardana

*A dalt de la muntanya hi ha un pastor,
a dintre el mar hi ha una sirena...*

Toda la expresiva vena poética del gran vate Maragall se condensa —al menos para los ampurdaneses— en las magistrales estrofas de «L'Empordà». La leyenda del pastor y la sirena ha arraigado profundamente en esta tierra franca y noble, y quizá es por ello que la repetimos tantas veces y es causa de que este tema haya sido manoseado con extraordinaria prodigalidad. El encanto y la bella armonía de la leyenda, creemos habrá contribuido mucho a ello. Figurémonos una soleada mañana de la riente primavera, cuando las cimas de nuestras montañas vecinas —Recasens, por ejemplo— aparece adornada con el manto verde subido de los helechos, la blancura impoluta de los floridos arces y el dorado estridente de las aliagas, sentado sobre una peña, fijos los ojos en la lejanía donde la costa se recorta tras espasmos de espuma, al pastor canturreando una canción, al compás del monótono tintineo de las esquilas de su rebaño. Y, allá abajo, al final de la tierra llana, junto a las azuladas aguas del mar, teniendo por morada una plácida cala, de arenas finas, peina su larga y hermosa melena una gentil sirena, la cual, elevando su melancólica y cautivadora mirada hacia el monte, suspira, mientras musita una estrofa de un canto melodioso y apasionado.

Quizá en estos momentos de vida contemplativa, el pastor y la sirena debieron sentir como un atractivo mutuo y enamorados fervientes del paisaje en donde se movían, les invitaba a exclamar:

—Si sabessis el mar com és bonic!

cantaba la sirena, a la que el pastor replicaba:

—Si veiessis la llum de la carena!

Esta viva atracción que cada uno sentía y la curiosidad de poder constatar los elogios que ambos hacían de sus respectivas moradas, debió agujonear su espíritu y como atraídos por un gigantesco imán, el pastor fue bajando de la cima por senderos y vericuetos, mientras que la sirena fue adentrándose ligera y temerosa hacia la llanura, teniendo ambos en sus labios una promesa de amor:

—*Si baixessis, series mon marit!*

—*Si pugessis, ma joia fóra plena!*

Esta atracción mutua debió ser tan fuerte, que como impelido uno por la recia tramontana y la otra por la fresca y suave *marinada*, fueron encaminando sus pasos hasta el corazón de la llanura:

*La sirena es féu un xic ençà,
un xic ençà el pastor de la muntanya,
fins que es trobaren al bell mig del pla
i de l'amor plantaren la cabanya:
fou l'Empordà.*

Y en el mismo corazón de la plana debieron plantar el nido de sus amores. Aquí debieron levantar la morada de sus ensueños y ligados por un lazo de amor se dispusieron a disfrutar de una vida laboriosa, pero agradable y placentera.

De esta unión entre el pastor y la sirena, puede arranque el carácter de los ampurdaneses. Algo rudo, pero franco y noble, a la vez que laborioso y constante, en el hombre. Un gran cariño hacia el hogar, una sonrisa siempre a flor de labios y una gracia especial, en la mujer. Y esta *cabanya* plantada en el corazón del Ampurdán, bien podría ser nuestra querida Figueras; la Figueras noble, franca, cordial, acogedora y hospitalaria que, como hermana mayor, se constituye en la prudente consejera y en ella hallan amparo las muchísimas poblaciones asentadas en esta ubérrima llanura.

Y... dejando volar un poco más la fantasía y siempre sujetándonos a la leyenda, bien podríamos deducir que, de aquel amoroso encuentro entre el pastor y la sirena, asidos de las manos como un símbolo de compañerismo y de hermandad, podría arrancar el origen de la sardana o por lo menos constituir el símbolo de la misma. Aquellas sencillas melodías que el pastor arrancaba de su tosco caramillo y aquella sardana que bailaron por primera vez el pastor y la sirena, debió adentrarse en el alma sencilla de las gentes del Ampurdán y también ellas debieron empezar a bailar la sardana para celebrar sus más caros acontecimientos y estrechar cada día más sus vínculos de amistad.

De aquel primitivo caramillo vendrían luego otros rudimentarios instrumentos y de las sencillas melodías del pastor nacerían otras de más amplias y armoniosas. Paso a paso la sardana se iría transformando, pero siempre dentro de un marco estrecho y de poca soltura; ella debió ser la llamada sardana *curta*. Sería preciso que en el transcurso de los años, un genio, como verdaderamente fue Pep Ventura, conocido comúnmente en el Ampurdán por el *Avi Pep*, el que revolucionara la instrumentación de las primitivas *coblas* y diera esplendorosas alas a la sardana, para que pudiera emprender más amplios vuelos y se convirtiera paulatinamente, no ya en la típica danza ampurdanesa, sino en el más característico baile regional, y en la

*... dansa més bella
de totes les danses que es fan i es desfan.*

Las gentes sencillas celebraron con gran alegría y alborozo la renovación completa de esta danza, gallarda, noble y armoniosa, la que

*no és la dansa lasciva, la innoble,
els uns parells d'altres, desparellant:*

sino una danza exponente de un pueblo de temperamento laborioso y sentimental; la

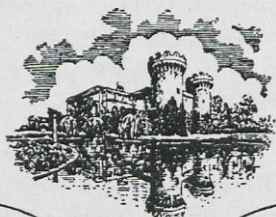
*dansa sencera d'un poble
que estima i avança donant-se les mans.*

Por ello, pues, en cada pueblo, en cada villorrio, al llegar su ansiada Fiesta Mayor, la *tenora* lanza al espacio sus melodiosas notas y la sardana es bailada por jóvenes y ancianos, pequeños y grandes, hacendados y labradores. Todos caben por igual en aquellos simpáticos anillos y dentro de los mismos todos tienen la misma categoría social.

Y por ello, quizá también, Figueras se dispone a celebrar la Fiesta Mayor de la Sardana, con la organización de este nuevo *aplec*; que ha de reunir en el mismo a toda la gran familia ampurdanesa; para alegrar los corazones de todos; para unirlos aún más en franca camaradería y estrechar mayormente los vínculos de una sana amistad, puesto que al enmudecer la *tenora* y al finalizar la danza, como una promesa de renovación de esta amistad,

*cada mà, tot deixant a l'amiga,
li sembla prometre que ja hi tornaran...*

JOAQUIN GIRONELLA

Perelada

PLAZA CALVO SOTELO, 8

TELEFONO 1711

FIGUERAS

En pro del bell dansar

Talment com diu la lletra d'una reconeguda sardana de Guimerà, música de Morera, «tot rondinant l'abadessa ja se n'hi va, essent-hi a prop llagrimreja, no sap renyar; ella també n'és filla de l'Empordà», també em passa que no se ni puc renyar, puix que estimo molt i molt la nostra dansa, que és tot amor i germanor, per a llançar uns mots de blasme i d'ira, contra aquells que es diue dansaires sardanistes, que maltracten i desvirtuen, amb llurs gestos impropis, estranys i barroers, la nostra sardana.

Però sí que em sembla que no és cap pecat el demanar-los tinguin la delicadesa de respectar el bell gest i l'estil veritable dels nostres avant-passat. És a dir, dansar amb els braços oberts i enlaire ...però sense exageració—, si fa no fa a l'alçada de les espatlles, sempre amb actitud de fermesa i decisió, mai amb mostres de lassitud o cansament i de fàstic, amb els braços caiguts, desanimats i gairabé exànimes... I això, ni en dansar els compassos curts ni en fer els repartiments, puix que en aquest cas sembla talment que es fagin uns moviments de gimnàsia de poca volada d'autòmata.

Dansar, sí! Però sempre amb delit, amb goig, amb entusiasme, amb la fermesa i viva emoció que encomana la dansa noble, plàcida i ensems valenta, vigorosa i vivificadora.

Sense això, què seria la sardana —gosàriem dir—, veritable equivalència d'Empordà, d'amor a la terra i a la música d'aquesta terra que ens ha vist néixer?

La sardana no és ni res més ni res menys que perfeccionament del bell dansar i en ple retrobament de l'home en aquesta sublim dansa, tot esplai i amor.

Fa temps vaig tenir l'avinentsa de presenciar l'actuació d'unes colles sardanistes que prenien part en un festival d'exhibició de dansa catalana.

Avui, en recordar-ho des d'aquestes ratlles, ho fem en un to que no pot ésser, malauradament, de lloança pel que hom voldria per la nostra dansa.

És el cas que aquestes colles actuaven sovint en diferents concursos i, val a dir-ho, malgrat l'immillorable conjunt i bona presentació no ens plavien com a sardanistes. I és que aquests joves confonen uns moviments gimnàstics amb el ben dansar. El que feien, i això és motiu de molts comentaris, és desvirtuar la sardana; és treure vida i gràcia a la nostra bella dansa, car ni s'ha de saltar amb els peus junts com si els tinguessin mig lligats, ni cal que fitin l'esguard a terra talment com si cerquessin alguna cosa; ni tirar el cos endarrera ni el ventre endavant; ni rigidisa de braços que ens donguin la impressió que hom pulsa un contacte elèctric, per tal de començar o acabar uns compassos de curts o llargs.

No, amics; la sardana és quelcom més viu i més natural que tot això. És cert que en una rotllana cal que hi hagi un conjunt, però cal, sobretot, que dintre aquesta unió tan agermanada que és el principi bàsic de la sardana, hom hi vegi plasmats el sentiment de cada dansaire en expressar, a la seva manera, però sense mixtificació estranya, tot allò que la música de la cobla li transmet. Sense aquesta vibració, sense aquest entusiasme, què en treurem del bon conjunt si no hi ha fidel acord dels sons que etziva la cobla i els moviments que interpreta el dansaire?

Cal que tots els que dansen en colles sardanistes i prenen part en diferents concursos s'adonin que no és el mateix fer uns moviments de gimnàsia, que ballar senzillament però sentida, una sardana.

Temps enrera, ja un músic d'una coneguda cobla em deia: «Podeu ben creure que quan jo toco i tinc al meu davant alguna d'aquestes colles sardanistes, em cal esforçar-me a no mirar-los, puix que acabaria per no saber ni el que toco». I tota la raó tenia aquest benvolgut amic músic, perquè és ben veritat que fins i tot, l'espectador que s'hi fixa massa en surt bon xic marejat.

— — —

Si podem aconseguir de veure dansar millor la sardana, és a dir, amb una mica de naturalitat, sense enfarfegaments de cap mena, que en general no veiem ara, ens considerariem força sortats. I el nostre plany, el nostre «llagrimeig» esdevindria sobtadament canviat en graciós somriure — franc i esperonador; sincer i confortant — pel gran contentament que produiria a tots els bons sardanistes i a tots els que tant ens plau d'ésser fills de l'Empordà.

JACINT BOSCH CARRÉ

I APLEC DE LA SARDANA - FIGUERAS

31 DE MAYO DE 1962

COBLAS

MONTGRINS - LA PRINCIPAL DE FIGUERAS
LA PRINCIPAL DE LA BISBAL - COSTA BRAVA

PROGRAMA

Mañana, a las 10

En el Parque Bosque Municipal

Primera audición de Sardanas, en el curso de la cual se rendirá homenaje a PEP VENTURA.

Tarde, a las 4

En el Parque Bosque Municipal

Segunda audición de Sardanas, entregándose al compositor y publicista LLUIS ALBERT RIVAS una placa de plata en testimonio del homenaje que se le tributa.

Tarde, a las 7 (simultáneamente con el Aplec)

En la Plaza Comercio (Recinto del Certamen)

Extraordinario Baile a cargo de las Orquestas

COSTA BRAVA y

LA PRINCIPAL DE LA BISBAL

Noche, a las 10

En la Rambla Sara Jordá

Tercera y última audición de sardanas por las Coblás

MONTGRINS y LA PRINCIPAL DE FIGUERAS

Lista de Sardanas y Coblas ejecutantes

MAÑANA, a las 10

En el Parque Bosque Municipal

C. B.	La més bonica		Ll. Pey
P. B.	A EN PEP VENTURA	(¹)	E. Morera
P. F.	Colla Renaixement		Alay
M.	EL CANT DELS AUCELLS		PEP VENTURA
C. B.	Tots hi som		E. Juanals
P. B.	La Molinera de Flassà	(²)	A. Juncá
P. F.	Atractiva		F. Juanola
M.	La Maria Teresa i En Josep		M. Font
C. B.	En Jaumet i la Maria		F. Mas Ros
P. B.	ET RECORDEM		LL. ALBERT
P. F.	Mirambell		V. Bou
M.	La nostra pubilla		J. M. ^a Tarrides
CONJUNT	ELS SEGADORS	(³)	PEP VENTURA
C. B.	Perelada		J. Serra Corominas
P. B.	Figueres de l'Empordà		R. Mariano
P. F.	Santa Elena de Roda		J. Bonaterra
M.	Festa Anyal		J. M. ^a Soler

C. B.	COSTA BRAVA
P. B.	LA PRINCIPAL DE LA BISBAL
P. F.	LA PRINCIPAL DE FIGUERAS
M.	MONTGRINS

TARDE, a las 4
En el Parque Bosque Municipal

C. B.	Rememrança	(4)	J. Bonany
P. B.	El aucells et canten		C. Saló
C. B.	ARRI, MOREU		PEP VENTURA
P. B.	La Font de l'Albera	(5)	E. Morera
C. B.	Els de Ca la Gràcia (estrena)		F. Mauné
P. B.	La pubilla empordanesa	(6)	J. Serra Bonal
P. F.	DOLÇ CAPVESPRE		LL. ALBERT
M.	Pinzellada		J. Roca Delpèch
C. B.	Baixant de la Cisa		R. Vilà
CONJUNT	HIMNE A L'EMPORDA	(7)	LL. ALBERT
P. B.	A En Ramon Rosell		R. Viladesau
P. F.	Sota el sol de Catalunya		J. Bonaterra
M.	Voliaines		V. Bou
P. F.	L'alegre Angelina		R. Palmada
M.	Arriscada		F. Juanola
P. F.	Ventalló		F. Mas Ros
M.	Benvinguda		E. Vilà

NOCHE, a las 10
En la Rambla Sara Jordá

P. F.	La Sardana del Ram		A. Borgunyó
M.	PLACIDESA		LL. ALBERT
P. F.	Sota els pins de Mas Marés		E. Sans
M.	L'avi Rau		Ll. Buscarons
P. F.	Renoi, quina festa		R. Vilà
M.	Sant Pere de Roda		F. Basil
P. F.	CANTS DE L'AVI		PEP VENTURA
M.	La font vella		J. Vicens (Xaxu)
CONJUNT	L'EMPORDA		E. Morera

Véanse notas 1, 2, 3, 4, 5, 6 y 7, acerca las sardanas señaladas, en la página siguiente.

NOTES PROGRAMA SARDANES

- (1) Escrita per Enric Morera amb motiu de l'homenatge del 1921, estrenada a Figueres per la Cobla «La Principal de Perelada».
- (2) El compositor figuerenc Antoni Juncà composà aquesta sardana inspirant-se en el motiu d'un dels molts manuscrits deixats per En Pep Ventura.
- (3) Com homenatge de Lluís Albert a Pep Ventura, dona a conèixer aquesta sardana inèdita, de la qual, respectant la melodia, ha procurat treure'n el màxim rendiment, donant-li una versió rítmica, armònica i instrumental adequada a l'època actual.
- (4) L'autor dedicà aquesta sardana a Lluís Albert en recordança de la seva campanya en defensa de l'estil empordanès amb motiu de la publicació del llibre «Contra la falsa sardana».
- (5) En record del poeta rossellonès Josep Sebastià Pons, mort recentment, autor de la poesia de les dues sardanes del Mestre Morera «La font de l'Albera» i «Empordà i Rosselló».
- (6) Premiada en el Concurs que es celebrà a Barcelona, en el transcurs de les Festes de la Mercè de 1902, organitzades pel patrici empordanès Francesc Cambó, arrel de les quals la sardana s'expendeix definitivament a Barcelona.
- (7) Ademés de compondre la música d'aquesta sardana, Lluís Albert, donant una prova més del seu amor envers la nostra comarca, ha escrit la lletra per ésser cantada, quina poesia, fent elogi a l'Empordà, figura en les pàgines d'aquest Butlletí-Programa. Va ésser estrenada per l'Orfeó «Cants de Pàtria» de Girona, el 29 de maig del 1960, any de la commemoració de la naixença i mort de Joan Maragall.

NOTAS Y AVISOS

INFORMACIÓN. Mediante redes de altavoces conectados en la tribuna de la organización, se radiarán las informaciones precisas para el buen desarrollo de la fiesta, así como de las notas de interés para el público.

VEHÍCULOS. Los coches deberán aparcar en los lugares señalados por la Guardia Municipal. Asimismo las motocicletas y bicicletas podrán hacerlo en los espacios señalados al efecto.

LOCAL CUBIERTO. Para caso de lluvia, se ha previsto la celebración del «Aplec» en la Plaza Comercio (Recinto del Certamen).

Himne a l'Empordà

SARDANA

Poesia i Música de LLUIS ALBERT

De ma pàtria ben aimada
jo en conec un bell racó:
Empordà, plana encisada,
qui et coneix t'ha d'estimar;
n'ets bressol de la sardana,
de la terra catalana
ferm bastió!

— — —

De ta dansa sobirana
a la pàtria has fet llegat,
símbol bell de llibertat;
per això Catalunya canta
recordant aquest passat:
«Salut, salut noble Empordà,
cel ventejat, terra neta» (1),
així el porta un jorn lloà
les excel·lències d'eixa terra;
que el mite es torni realitat
d'aquell pastor i una sirena,
units tots per un sol anhel
del Pirineu fins al riu Ebre.
Empordà terra galana
nina mimada del clos pairal,
del Canigó fins a la mar blava
un cant de tenora ressona en l'espai:
«Una gran plaça sembla aquesta plana
tota voltada de turons gegants,
que per ballar una gentil sardana
van allargant-se com amics les mans» (2).

(1) Glossa de Joan Maragall.

(2) Glossa de Mossèn Jacint Verdaguer.

HOTEL
DURAN
RESTAURANTE

LASAUCA, 3
(junto Rambla)
TELEFONO 1800

Figueras

Gratitud a Lluís Albert

Els qui no han xuclat en les fonts primeres de la sardana, els qui no l'han viscuda sobretot en el seu marc rural, no poden comprendre-la. No la comprenen. S'ha falsejat la sardana. S'han introduït en la nostra dansa vernàcula capricioses adulteracions.

Jamai l'Empordà podrà admetre, en la nostra dansa popular, innovacions, deformacions arbitràries, renyides amb la sardana tradicional i faltades de la més elemental base en què apoiar-se. Ja no seria la sardana. Ens devem, amb tot el respecte, a la sardana dels nostres avis. No podem pensar d'altra manera.

Lluís Albert, empordanès tot d'una peça, en el seu llibre «Contra la falsa sardana», rebut d'una manera inequívoca, contundent, la forçada i antiestètica posició de braços en baix. En totes ocasions —que són moltes— i quasi sempre en un ambient hostil, Lluís Albert ha defensat l'autèntica sardana empordanesa. Bé s'ha guanyat l'homenatge que la capital de l'Alt Empordà, per a tota la comarca, li rendeix.

Volem creure que el primer aplec sardanístic del 31 de maig, a Figueres, serà a l'ensems que una manifestació sincera i sentida de l'Empordà en defensa de la puresa de la sardana, un acte de merescut agraïment al ferm i entusiaste paladí de la nostra dansa, Lluís Albert.

Així ho desitgem.

JOAN BONANY

HELADOS
Y PRODUCTOS

DEPOSITO FIGUERAS Y COMARCA:

LUIS LOFRE

Sol de Isern, 22

Teléfono 2341

L'Aplec de la Sardana a Figueres

M'heu demanat, amics, col·labori amb unes ratlles al Programa que publiquen en ocasió d'aquest Aplec.

I fixeuvos que és precisament amb la bella descripció que en fa de l'Aplec, que mossèn Jacint Verdaguer inicia el seu meravellós poema «Canigó».

Jo no us parlaré, altres possiblement us ho diran, del que féu i quina personalitat tingué el creador de la sardana, en Pep Ventura, com tampoc de la sardana «L'Empordà», ni tantes altres coses que ens lliguen amb la sardana, com pot ésser intentar demanar, des de Figueres precisament, als sardanistes que vindran al nostre Aplec, procuri, cada un d'ells, fer el que pugui per ballar sempre la sardana amb la gràcia que, l'hi és natural; que no decaigui ni es mixtifiquei.

Però, si m'es permès, vindré a presentar-vos amb uns versos de la poesia «Fontfreda» del nostre dilecte amic en Josep Deloncle, que merèsqué fos premiada en els Jocs Floral de La Ginesta d'Or de Perpinyà, els sentiments que presideixen un bon estol, popular i selecte, d'amics nostres del Rosselló.

*... Al cimall de la frontera,
hi ha un ramellet de flors;
floreix amb la Primavera,
i se'n fuig a la Tardor.*

*Alberes agermanades
dels dos vesants Pirenencs,
el veien, enamorades,
tremolar al bes del vent...*

*Balleu,
poblets de les planes
del Rosselló i l'Empordà.*

*Balleu,
puntegeu sardanes;
el Canigó ens lligarà.*

Trobem en aquella seva poesia, uns passatges que ens diuen del sentiment de germanor que anima tots ells...

*Rossinyol, si vas a França,
li diràs el meu amor.*

*Rossinyol, si vas a Espanya,
porta-li tot el meu cor...*

Sabem prou bé, i en més d'una ocasió ho hem pogut constatar, el que s'és fet i el que es fa per terres germanes del Rosselló, del Vallespir, del Conflent i la Cerdanya, per difondre la sardana; per fer reviure els «Goigs del Rosselló», per recopilar el folklore i les tradicions que allí eren vives tot just fa uns tres-cents anys...

Més d'una vegada hem vist com es ve ballant la sardana a Perpinyà i en altres poblacions d'aquelles terres, i cregueu és encoratjador veure com les ballen bé; com saben organitzar audicions i festivals, com, per exemple, el que té lloc a Font-Romeu, on acudeixen tantes colles de la nostra regió, de l'Empordà i de Figueres, que han merescut premis.

Que el que es ve fent d'un costat i altre del Pirineu, que aquest Aplec de la sardana a Figueres sia als ulls dels estrangers que ens visiten i venen observant-nos, un viu exemple que els demostrï com... «juntés les mans», som sempre units per uns mateixos sentiments, i ens agermanem tots dins la gran rotllana que és la nostra civilització «constructiva».

JOAN SUTRA VIÑAS

Pep Ventura i Figueres

Parlar de la sardana a Figueres sense evocar el nom de Pep Ventura, constituiria una omisió imperdonable. De no haver existit Pep Ventura no gaudiríem avui de la sardana, que és una glòria de l'Empordà. Ell fou el geni providencial que féu de la sardana la nostra dansa més expressiva. Mentres soni una tenora per les places i per les platges dels nostres pobles, el nom de Pep Ventura ha d'ésser lloat i invocat.

I no solament el seu nom, sinó també la seva obra ha d'ésser invocada, recordada i estimada.

Dissortadament, no sempre ha estat així, puix Pep Ventura ha tingut els seus detractors. Algú l'ha qualificat de mal compositor de sardanes, i entre les més dolentes ha posat la titulada «Per tu ploro».

Encara em dura l'esgarripança que va sacsejar els meus sentiments quan vaig llegir semblant judici.

Que Pep Ventura fou un músic primari, podem donar-ho per acceptat. Indubtablement, també fou un músic primari el que va crear aquella meravellosa cançó de les «Muntanyes regalades», que va perdurant a través dels segles. De mi puc dir-vos que cap sardana no m'ha arribat al cor, com la que porta per nom «El cant dels ocells», de Pep Ventura. Posteriorment, altres hauran escrit sardanes més sàvies, més eixelebrades, o més distingides. Però la deu pura de la música sardanística segueix brollant encara de la mateixa tenora de Pep Ventura, aquella tenora que li omplia els ulls de llàgrimes en fer-la sonar, i que des de fa més de cent anys teixeix un vel d'emoció entre els que l'escolten.

Quan sento una tenora, no puc oblidar Pep Ventura. Em sembla que és encara ell mateix, en encarnacions successives, el que la fa sonar amb el mateix ritme, amb la mateixa voluntat, amb el mateix fervor. El mèrit de Pep Ventura, ningú no li podrà llevar. Ell féu les primeres sardanes tal com ara es ballen. I aquestes sardanes han anat dilatant el nom de l'Empordà, a través de plans i muntanyes, aigües avall dels rius, i aigües amunt dels mars.

Molt li devem a Pep Ventura, i poc li hem pagat. És cert que Figueres no el va veure néixer, però el va veure morir, i aquí guardem les seves cendres com el millor tresor. Fem-no-en dignes. Quan veurem alçar-se el monument que es mereix la seva memòria?

Si va néixer incidentalment en terres andaluses, Figueres el va acollir des d'infant, i àdhuc li va donar el nom: En «Pep de Figueres», que no volgué canviar per cap altre. Els seus avis procedien de Torroella de Montgrí; el seu pare, era de Roses; la seva mare, de Manlleu. Com pot afirmar-se, amb aquests antecedents, que Pep Ventura era un «andalús pur»? Les terres que els seus ulls entenedors d'infant descobriren per primera vegada, foren les de l'Empordà, a Roses i a Figueres.

Tenim a Pep Ventura com a una de les nostres glòries, i el seu bust, junt amb el de Narcís Monturiol, figura en un dels salons del nostre Ajuntament. No pot estar-hi més ben acompanyat.

JAUME MAURICI

JOYERIA – PLATERIA – RELOJERIA

LLOBET

JOYAS – RELOJES – ARTICULOS REGALO

GERONA, 15 • TELEFONO 2021

FIGUERAS

GIN SOSA

la cocina de calidad

Distribuidor:

Miguel Luansí

Concepción, 9

Teléfono 2508

FIGUERAS

Luis Albert, el homenajead

A Luis Albert le entusiasma nuestra comarca. Es un ampurdanés acérrimo. Hace unos días, estando en La Escala junto con varios elementos organizadores del I Aplec de la Sardana, les decía que la música frente a la bahía mediterránea tenía una tonalidad más bella.

—Desde mi casa, cara al golfo de Rosas —me confesaba en otra ocasión—, me emociona pensar que el panorama que contemplan mis ojos es, con imperceptibles variaciones, el mismo que hace veintidós siglos ya extasió a los griegos.

Esta inmutabilidad geográfica es para él un poderoso antídoto para aquilar las cosas con serenidad. En las grandes ciudades no hay tiempo para vivir la vida; es como una majestuosa noria girando incesantemente de la que nadie puede librarse.

A Luis Albert le rinden un homenaje por su tremendo amor a la sardana. Es un reconocimiento tácito a sus desvelos en pro de nuestra danza.

El nació en Barcelona el día 14 de junio de 1923.

—Fue una jugarreta del destino. Pero a las pocas semanas —concreta— ya recibí el bautismo de la tramuntana.

Todos sus hermanos mayores nacieron en La Escala y aquí vienen transcurriendo para Luis sus horas de reposo más agradables. Hizo primero el bachillerato, luego estudió en la Escuela Municipal y en el Conservatorio del Liceo; más tarde cursó Armonía y Contrapunto con el compositor Casademont y de la Fuga, y Composición y Orquestación con el maestro Francisco Montserrat.

Fue su padre quien le inculcó desde pequeño un profundo respeto y amor hacia la sardana. Le escribió un pequeño método sardanístico y la última vez que salió a la calle, antes de morir, fue para escuchar el estreno de una sardana de su hijo. Luis Albert había aprendido a contarlas y repartirlas antes de bailarlas.

—¿Recuerdas tu primera sardana?

—La primera que instrumenté no era mía sino de un sobrino del célebre «tenora» Albert Martí. Recuerdo que mientras el flaviol ejecutaba la entrada me entró un pánico atroz, temiendo que al primer compás se armara la gorda, pero quedé maravillado al ver que la cosa iba sin tropiezos.

Ha compuesto un gran número de sardanas y obras sinfónicas, como el «Concert de la Costa Brava», para piano y orquesta. Su última composición es también ampurdanesa. Se titula «Rapsòdia Empordanesa, número 2», que dio a conocer hace un par de meses la Banda Municipal de Barcelona en el Palacio de la Música y que está inspirada en olvidados motivos inéditos del cancionero popular ampurdanés que ha recogido a

través de la tradición familiar. Ha publicado también obras didácticas, tratados musicales, etc.

—¿De la sardana, qué te interesa más?

—Me interesa primordialmente a partir del momento en que aparecen los primeros manuscritos musicales.

—¿De qué fecha datan?

—Creo que las sardanas más antiguas conocidas son del siglo XVIII, de cuyo hallazgo publiqué un artículo en «Destino».

—¿Por qué defendiste con tanto tesón en tu libro «Contra la falsa sardana» la cuestión de los brazos en alto en los «curts»?

—Para evitar el peligro de confusionismo histórico que amenazaba la cuestión.

Lo consiguió. Se consolidó su supervivencia. Sin aquella campaña tan documentada la forma tradicional estaba irremisiblemente condenada a desaparecer, tal como ha sucedido con el paso antiguo de la sardana, que ya ha pasado a ser un arcaísmo imposible de resucitar.

Para Luis Albert este primer Aplec de la Sardana de Figueras es un paso encaminado a despertar a los figuerenses de un letargo sardanístico de muchos años. Me decía que es como un puente de continuidad con las memorables jornadas del magno homenaje a Pep Ventura y Enrique Morera en el año 1921 y con los actos inaugurales de la «Lliga sardanista» en 1930, organizados por el «Foment de la Sardana» local, cuando Figueras era considerada como ciudad señora de la sardana.

—¿Crees que la sardana existiría sin la modernización de Pep Ventura?

—Es aventurado hacer conjeturas de este tipo, pero me inclinaria a afirmar que quizás no. Digo esto fundándome en la nimiedad musical de todas las sardanas antiguas que han llegado a mis manos, que indudablemente poseen un valor histórico, pero que son completamente nulas e intrascendentes desde el punto de vista artístico.

—¿Y consideras que algún día levantaremos el monumento a Pep Ventura?

—Lo contrario sería un bochorno para Figueras.

—¿Es una obligación moral?

—La sardana se ha convertido en un símbolo al cual debemos buena parte de nuestra acusada personalidad comarcal. Es indiscutible que el Ampurdán sin la sardana ya no sería el Ampurdán.

En esta afirmación debemos partir de la base de que en nuestros pueblos la sardana sigue siendo folklore auténtico que tan sólo puede darse en los días de la Fiesta Mayor y en alguna contada festividad anual.

—Es una manifestación popular natural y espontánea.

Pero Luis Albert teme por el cariz cada día más mercantilizado que van tomando las fiestas mayores rurales, en manos de empresas particulares que, como es natural dados los gestos, tienden a espectáculos con taquilla.

—Hay que salvaguardar las típicas «sardanes a la plaça».

Pedro Corominas dijo que ellas constituían una de «Les gràcies de l'Empordà».

JOSE Mª BERNILS

La sardana en un film

Tomás Mallol, el buen cineasta ampurdanés, ha dedicado uno de sus films amateurs a esta tierra. Aunque en varios de ellos su temática se fragua bajo nuestro cielo limpio y abierto (sus primeras incursiones al cine ya dieron «El pastor de Can Sopa», dentro de poéticas características rurales), fue primordialmente con «L'Empordà» cuando quiere dejar un reflejo del país y una huella de sus sentimientos en el celuloide.

Mallol, en el film, señala los aspectos que deben describir al Ampurdán. Apoyado en el color se recrea, al principio, en un lento despertar del paisaje —de «la plana»—, que irá auscultando en extensión, en perfiles, en intimidades, en furias que lo azotan, hasta darse cuenta que de la tierra va surgiendo un ritmo. Este ritmo es un hondo manantial de espíritu que contesta a la naturaleza valiéndose de sus propias manifestaciones, pero ya traducidas por el hombre, ya pasadas a través de él. Esta fusión, este Hombre-Paisaje, este Hombre-Sentimiento envuelve al Ampurdán con unas notas musicales y ellas provocarán un entrañable silencio con sus propios seres. En la sardana estará metido todo: la suave juventud de la hierba, el largo cuerpo ocre de la montaña cercana, la conversión de tierra y mar, el ancho capítulo de un cielo purísimo y un grito que levanta, como resorte de la vida, los brazos unidos hacia arriba, siempre hacia arriba, siempre en vértice para alcanzar un poco más arriba porque se sabe que el firme está bien creado y porque el palpito surge de él.

La secuencia de «L'Empordà» más sugerente y emocionada, más «argumental» utilizando los medios expresivos, está recogida en una plaza de pueblo durante la Fiesta Mayor. Son las sardanas en la plaza sentidas por un viejo payés que, bajo el tibio sol, las ve bailar a los jóvenes. Es un viejo payés chupado por los años pero que la juventud, milagrosamente, se le detuvo en los ojos. Eso que no quiso irse del todo brilla en sus pupilas. Y vemos por ellos que es fiesta, hoy. Que la gente baila sardanas en la Plaza Mayor. Que las piernas se mueven ágilmente acompañadas. Que las muchachas regalan su perfil. Vemos que, todavía, como brillan los ojos, puede intentarse.

El hombre, de pronto, abandona su mirador. Es el notable oleaje de la sangre. Se dirige con fe, con ilusión y con años hacia la anilla fresca de los «dansaïres» y aquélla se quiebra por un instante para atender una llegada, una nueva participación. Y se vuelve a cerrar, aumentada. Muy aumentada.

Tal vez desde entonces las manos ahondarán más en las manos y el símbolo de lo que la sardana protege y contiene en su anillado, se habrá hecho por sí mismo.

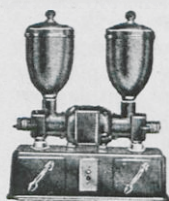
VICENTE BURGAS

MATERIALES PARA LA EDIFICACION, S. L.

Plaza Comercio, 16

Teléfono 1833

FIGUERAS

APARELLS DEL RAM
D'ALIMENTACIÓ

Mobba

REPRESENTANT PER A FIGUERES I COMARCA

JOSEP LOFRE REYNAL

Perelada, 48

Telèfon 2341

Observacions entorn de la sardana

S'han dit tantes coses i tan ben dites sobre la sardana, s'ha ponderat tan elevadament d'ençà que Maragall va definir-la amb acert admirable en el poema que va dedicar-li, que no em veig amb cor d'exaltar-la, ni de bon tros, com ho han fet els nostres millors prosistes i poetes.

Voldria, doncs, remarcar un aspecte negatiu que l'afecta de molt a prop degut a la manera que últimament s'està interpretant per part d'alguns grups plens d'entusiasme i de bona voluntat però, al meu entendre, del tot desafortunats. Si és en la nostra ciutat, bressol de la sardana, que grups de nois i noies es dediquen a ballar-la formant colles que es distingeixen en primer lloc per una indumentària que pretenen reviuire o evocar la del temps passat, resulta del tot anacrònica a l'hora de ballar la sardana, ja que transforma en pur folklore una dansa que es caracteritza per la seva vitalitat tan expressiva i tan actual.

No podem dubtar un sol moment de la bona fe dels components d'aquestes agrupacions que assajen amb la millor voluntat a fi de ballar-la el més perfectament possible i treure-la al mateix temps amb matemàtica exactitud sigui revessa o de lluïment. No obstant, veient-los ballar amb un cert encarcament i amb un repunteix que no té la més mínima naturalitat, no podem sostreure'ns a la tristesa de veure que converteixen la sardana en una dansa sense vida, sense espontaneïtat. L'anella resta gairebé immòbil, no està sotmesa al ritme precís que la fa oscil·lar, tal com Maragall senyala en la seva poesia *La sardana* i tal com la va veure ballar «en una plaça de no sé quin poble» mossèn Cinto Verdguer, que deliciosament ens la descriu en el seu poema *Empordà* del llibre *Pàtria*:

*I la roda de flors donava voltes
com la roda d'un torn de terrisser,
i voleiaven les cabelleres soltes
com raig de llum damunt d'un claveller.*

I així un dia i un altre. Fins que es posà de manifest una virtut que les dues parts devien portar en comú. Una virtut molt empordanesa que encara l'estem constatant en els nostres dies: la virtut de saber afliuxar. Quantes vegades en los nostres fires i mercats no assistim al tracte entre dos marxants que, després de discutir llargues estones, acaben dient:

—Bé. Mireu: ni vós ni jo. Partim-ho?

—Partim-ho.

El que traduït en llenguatge poètic ve a dir:

*La sirena es féu un xic ençà.
Un xic ençà el pastor de la muntanya
fins que es trobaren al bell mig del pla.*

Els indigetes i els grecs, doncs, varen acabar per partir llurs diferències i passaren a formar una sola i nova raça que porta infoses les virtuts i defectuositats d'ambdues.

Els grecs ja portaven del seu país la costum de la dansa en rotllana. Tota la Mar Mediterrània és com un bressol sardanívol. Degueren quedar francament parats quan varen veure que aquí la sardana no la ballava la gent sinó les muntanyes, la ballava la terra. Qui sap si aquest fou un motor del desvetllament de la virtut mútua que donà lloc al naixement de l'Empordà. El cas és que, sigui com sigui, el mite s'ha fet poesia i s'ha fet sardana. I tota la gent la canta i la balla. Perquè la virtut de saber afliuxar només pot donar-la l'amor. És per això que la llegenda fundacional es clou així:

*I de l'amor fundaren la cabanya.
Fou l'Empordà!*

JOAN GUILLAMET TUEBOLS

En Pep Ventura

Va venir a l'Empordà fent com l'abella
que sap triar les flors més oloroses
i prendre'n les essències delitoses
amb què es fa de la mel la meravella.

La nostra dansa s'ha tornat més bella
al rebre les carícies delicioses
d'aquestes melodies primoroses
que fan ballar l'empordanesa anella,
formada fermament amb mans d'un poble
que el ritme sap seguir amb gest molt noble.

La inspiració d'En Pep va donar forma
al sentit popular empordanès,
deixant en ses sardanes una norma
que encara ningú ha superat després.

CARLES COSTA

Nuestro agradecimiento

Este Boletín-Programa, editado para la difusión y exaltación del «I Aplec de la Sardana» de Figueras, impreso en los Talleres de Artes Gráficas Trayter, de nuestra Ciudad, está encabezado con la magnífica portada reproducción del cartel anunciador del «Aplec» realizado por el artista figuerense don Luis Cairó Soms, quien a la vez ha dirigido su realización. Le dan prestigio y calidad literaria los artículos debidos a doña Montserrat Vayreda, don Luis Albert, don José M.ª Bernils, don Juan Bonany, don Jacinto Bosch, don Vicente Burgas, don Alejandro Deulofeu, don Joaquín Gironella, don Juan Guillamet, don Jaime Maurici, don Manuel Pont, don Eduardo Rodeja y don Juan Sutrá.

A todos ellos, nuestro más sincero agradecimiento por su magnífica y desinteresada colaboración.

Desde las páginas de este Boletín-Programa queremos, asimismo, hacer patente nuestro testimonio de gratitud a cuantas Personalidades, Industriales, Comerciantes, Entidades y particulares han colaborado económicamente o de cualquier otra forma, haciendo posible la realización de tan magno acontecimiento sardanístico.

Y, finalmente, nos resta agradecer a los sardanistas de nuestra comarca y a los de fuera de ella, su participación al «Aplec», ya que con su asistencia han contribuido a darle animación y brillantez.

LA COMISIÓN

DEPÓSITO LEGAL: GE. 159 - 1962.

SISTEMA DE LECTURA PUBLICA
DE CATALUNYA

1303014497

EDITADO POR LA COMISION ORGANIZADORA DEL APLEC
DE LA SARDANA - FIGUERAS